

Kiri võib ka luisata

Tiina Leemets

Kas olete mõnel reisil astunud Starbucks'i kohvikusse? Ütlete tellimuste võtjale oma eesnime, ta paneb selle kirja ja peagi saate soovitud joogi nime järgi kätte. Kohvi rüübates võib olla lõbus lugeda, mis on topsidele kirjutatud. Kes on näiteks Merry Caa, Raylie, Pila, Ula, Siria, Urpa, Dril, Tormo, Indrak ja Cowlr? Need on tavalised eestlased Merike, Raili, Pille, Ülle, Sirje, Urve, Triin, Tarmo, Hindrek ja Kaur. Näited on hiljuti kogunenud eri maailmanurkadest. Teadagi ei ole eesti keel ega meie nimed laias ilmas tuntud, teinudajatele ei ole vaja etteheiteid teha. Milleks üldse see jutt?

Eelmisel suvel Kihnus rääkis teejuht, et Kihnu vana nimi oli Kyne (loe „küüne“), ilmselt seetõttu, et saar on küünekujuline. Toreda legendi juures on kindlat siiski vaid nii palju, et saart on XIV sajandil mainitud kirjalikus allikas kujul Kyne. Kuidas oleks kirjapanija selle ette lugenud või millise kõlapildi ta nõnda jäädvustas, ei oska enam keegi ütelda. Kohanimed on aja jooksul tõesti ka muutunud ja kohanimeuurijatel on ühe nime päritolu ja tähenduse kohta enamasti mitu oletust.

Uues ERMis jookseb ekraanil film nõiaprotsessist, lavastuse aluseks on 1665. aasta kohtuprotokoll. Näitlejad räägivad Maiest, ent subtiitrites on miskipärast Maye – ju on see kirjalpilt võetud täht-tähelt protokollist.

Ajas tagasi rännata ja esivanemate kõnet kuulda kahjuks ei saa, kuid iidsed ürikud võivad vahel olla üsnagi loo algul mainitud kohvitopside sarnased. Eesti nime on üles märkinud keegi võõrmaalane nii, nagu tema seda kuulis ja kirjutada mõistis. Kokkulepitud kirjaviis – esialgu praegusest erinev – ning eestlaste üldine kirjaoskus tulid sajandeid hiljem. Aga kui uute võõrsil sündinud nimemootustite üle oskame rõõmsalt naerda, siis vanu kirjapanekuid kaldub tänapäeva eestlane peaaegu hardusega imetlema: „Ah

nii kõlas meie muistne nimi!“ Omaaegsed sakslaste nimevariandid on populaarsed äris ja mujal: Rāpina paberivabrik müüb oma tooteid kaubamärgiga Rappin, Jõhvis on Jewe kaubanduskeskus, Vändrast on pärit Wendre aktsiaselts ja tantsurühm. Rääkimata sellest, kui palju Tallinna ettevõtteid peab ligitõmbavaks puhtsaksakeelset paralleelnime Reval.

Olen kuulnud ka pajatust esiema Liisust koos märkusega „õige nimi oli Liso, aga kutsuti Liisu“. Õige nimi seisab järeltulijate arvates must valgel kirikuraamatus – kiri ju ei valeta! Jah, aga see on vana kirjaviis, mis kõneles veel XIX sajandi lõpuni lugejaga teisiti kui nüüd. Võiks öelda vastupidi: õige nimi oli Liisu või Liiso, ent kunagi on seda kirja pandud tollase reegli järgi. Tänapäevaste mõistetav nimi on aga edasi antud just suulises pärimuses.

Postimees 1. IV 2017